

Case study 6

Tromsø som samisk by? – Språkideologier og medienes rolle i språkdebatten

*‘Tromsø as a Sámi town? –
Language ideologies and the media’s role in the language debate’*

published in
Nordlit 30, special issue “Medier, kultur og samfunn”,
ed. by Hilde Brox, Roswitha Skare and Holger Pötzsch.
p. 111-127.

TROMSØ SOM SAMISK BY? – SPRÅKIDEOLOGIER OG MEDIENES ROLLE I SPRÅKDEBATTEN

Florian Hiss

1. Introduksjon

Et av de store diskusjonstemaene i Tromsøs lokale media og på andre offentlige arenaer i 2011 var debatten om innlemmelsen av Tromsø kommune i forvaltningsområdet for samisk språk. Dette fikk stor oppmerksomhet, først blant lokalt publikum, men etterhvert også nasjonalt. Sentrale spørsmål i debatten var samisk språk, samisk og norsk etnisitet og byens identitet, som er temaer med høy sosial sensibilitet og sterk personlig involvering. De lokale mediene ble en av hovedarenaene i en alvorlig konflikt om flerspråklighet og Tromsø bys språklige identitet.

Denne studien belyser den offentlige debatten om samisk språk i Tromsø fra et lingvistisk perspektiv. Jeg diskuterer språkets rolle knyttet til identiteter, sosiale relasjoner og ideologier, og jeg drøfter også hvilken rolle mediene har spilt i debatten om Tromsø kommune som samisk forvaltningsområde. Hvordan har media fungert som kamparena og megler, og hvordan har de påvirket den offentlige agendaen? Hvordan har media vært med på å skape kontekster rundt språkene og rundt de sosiale relasjonene mellom ulike grupper i kommunen?

Innlemmelsen i forvaltningsområdet ville offisielt ha gjort Tromsø til en tospråklig kommune med et tospråklig kommunenavn, og den ville ha gitt samiskspråklige personer en rekke språklige rettigheter som er fastslått i *lov om Sametinget og andre samiske rettsforhold* (Sameloven), blant annet retten til å bruke samisk språk i kontakt med myndighetene og å møte samisk språk i det offentlige på veiskilt, i offentlige dokumenter og i publikasjoner fra kommunen.

Saken kom opp i slutten av 2010 da lokalpolitikere fra Arbeiderpartiet kom med forslaget om å innlemme Tromsø kommune i forvaltningsområdet for samisk språk. Ideen møtte kraftig motbør blant politikere fra de borgerlige partiene og FrP, men også mange innbyggere ellers i byen uttrykte sin motstand og uenighet i leserinnlegg i lokalavisene og diskusjonsrom på nettet. Partier og lokale foreninger organiserte også offentlige diskusjonsmøter med fokus på ulike aspekter av saken, for eksempel det samiske i byens historie eller samiske og norske stedsnavn i kommunen. Spesielt lokalavisene etablerte seg som aktive arenaer i debatten og som kanaler for offentlig kommunikasjon av ulike holdninger til det samiske i Tromsø.

Den 16. juni 2011 vedtok det rød-grønne flertallet i kommunestyret offisielt at kommunen skulle søke om innlemmelse i forvaltningsområdet for samisk språk. Samtidig varslet den borgerlige opposisjonen at de ville trekke tilbake søknaden etter kommunevalget i september dersom de vant valget. Dermed ble språkstriden et sentralt tema i kommunevalgkampen, og den var kanskje avgjørende for valgets utgang. I kommunevalget i september 2011 fikk de borgerlige partiene flertallet av stemmene. Den 9. november ble saken behandlet på nytt i kommunestyret, og med stemmene til det nye borgerlige flertallet besluttet kommunestyret å trekke søknaden. Både før og etter den endelige avgjørelsen i kommunestyret kom det sterke protester fra byens samiske befolkning og andre personer som støttet ideen om innføring av det samiske forvaltningsområdet i Tromsø.

Debatten foregikk i ca. ett år fra slutten av november 2010 til kommunestyrets endelige nei i november 2011. Tonen i debatten kan karakteriseres som heftig og grov i mange tilfeller. Spesielt har mange nett- og avisinnlegg en svært krass uttrykksmåte, og på grunn av enkelte ytringer ble motstandere betegnet som rasister. Hendelser som

preget debattens karakter er blant annet anonyme trusselbrev mot en AP-politiker, en hitlerkarikatur med sameflagg som ble sendt til Tromsø sameforening, og sammenligningen av kommunepolitikere med nazilederen Hermann Göring.

Kritikk og alle slags meningsytringer i denne offentlige debatten er sterkt fokusert på personer og grupper. I mange tilfeller er fokuset på personers adferd, holdninger eller aktiviteter mye sterkere enn fokuset på saken eller innholdet. I tillegg viser det seg at språket i seg selv bare i svært få tilfeller står i fokus for evalueringer og meningsytringer. Derfor skal jeg i denne artikkelen også drøfte spørsmålet om hvorvidt denne språkdebatten er en debatt om språk.

Denne studien analyserer noen av de språklige og diskursive praksisene som har preget den offentlige kommunikasjonen i debatten om samisk språk i Tromsø. Diskursen belyses fra et lingvistisk perspektiv som språklig praksis med ulike språklige strategier og måter å kommunisere meninger på. I det følgende avsnittet belyser jeg forholdet mellom språk og media, metalingvistisk kontekstualisering i mediene og betydningen av språkideologier. Før jeg analyserer de språklige strategiene i noen tekstutdrag, presenterer jeg i avsnitt 3 en oversikt over debattens utvikling i mediene. Debatten ga bakgrunn og kontekst for et stort antall meningsytringer og kommentarer. Tekstanalysen i avsnitt 4 er todelt: Den første delen tar for seg meningsytringene i leserinnlegg og korte tekster på avisenes diskusjonssider og analyserer virkemåten av tre semiotiske prosesser i reproduksjonen av språkideologier. Den andre delen viser strategien som brukes i journalistiske tekster for å representere og posisjonere de ulike holdningene i debatten og å skape et tilsynelatende nøytralt ståsted i den sterkt ideologiserte debatten.

2. Språk, kontekst og ideologier i media

Språk i media er et svært omfattende tema, og forholdet mellom media og språk kan belyses fra mange ulike perspektiver. På den ene siden kan man rette hovedfokuset på alle mulige former av språkbruk i mediene og ulike sjangrer av medietekster. På den andre siden har vi metalingvistiske representasjoner av språk og diskusjoner om språk som tema i mediediskursen (Jaworski 2007; Johnson & Ensslin 2007). Begge perspektivene er viktige i debatten om samisk forvaltningsområde i Tromsø.

Samisk språk fremstår som et sentralt symbol i den offentlige debatten. Derfor skal vi her fokusere på den metalingvistiske representasjonen og kontekstualiseringen av samisk språk i mediediskursen. Samtidig er språket det viktigste verktøyet for deltakerne i debatten for å meddele egen holdning og posisjon til andre. Dersom en ikke kunne uttrykke og kontekstualisere egne ideer gjennom språket, hadde det vært umulig å kommunisere eller evaluere disse (Lakoff 2000). Uttrykk og forhandling av holdninger i debatten følger noen konkrete lingvistiske og diskursive strategier. Jeg vil belyse hvordan bruken av språklige uttrykksmidler i medietekstene bidrar til den metalingvistiske representasjonen av språket og hvordan den skaper verdier og rammer rundt språket.

Den metalingvistiske prosessen som skaper kontekster og relasjoner rundt språk og sosialt liv, er en av hovedinteressene i sosiolingvistikken (jf. Coupland & Jaworski 2004). Som hovedarena i den offentlige debatten danner de lokale mediene vesentlige kontekstuelle rammer for språkdebatten i Tromsø. De er både arena og aktør i konflikten mellom flere forskjellige parter som hver og en påberoper seg autoritet til å forklare det samiske språkets rolle i byen innenfor en valgt metadiskursiv kontekst (Silverstein & Urban 1996; Blommaert 1999). Det er to metadiskurser som konkurrerer med hverandre i debatten. Den ene er diskursen om to- og flerspråklighet, som

fremstiller samisk språk som en naturlig del av kulturen i en flerkulturell by og derfor ser det som naturlig at kommunen blir innlemmet i forvaltningsområdet for samisk språk. På motsatt side ser vi en diskurs om byens og borgernes identitet, som trues av det samiske og det rurale. I tillegg finner vi en økonomisk diskurs, som ser tospråklighet som en økonomisk kostnadsfaktor og relaterer språkernes verdi til pengeverdier. Konflikten om autoritet og representasjon av språk i en sosial kontekst involverer aktivister, borgere, politikere, journalister og akademikere m.fl. som meglere av ulike språkideologier (jf. Blommaert 1999). Irvine (1989, 225) definerer språkideologier som “the cultural (or subcultural) system of ideas about social and linguistic relationships, together with their loading of moral and political interests”. På en lignende måte presenterer Blommaert & Verschueren (1998, 25) en definisjon av ideologi som “any constellation of fundamental or commonsensical, and often normative, ideas and attitudes related to some aspect(s) of social ‘reality’”. De tilføyer at “the commonsense nature of the beliefs, ideas and attitudes (i.e. commonsensical for those who hold the beliefs and attitudes) is manifested in the fact that they are rarely questioned”. I praksis betyr dette at ideologier oftest uttrykkes implisitt i språklig samhandling.

Ideologier er i utgangspunktet ikke noe negativt i disse definisjonene. Ideologier kan være både positive og negative i et samfunn. Et viktig kjennetegn på språkdebatten i Tromsø er at et stort antall mennesker ytrer seg slik at de bygger opp grenser og opposisjoner rundt etniske og lokale grupper og identiteter, samisk og norsk språk og praktisk bruk av språkene. Slike ideologiske grenser er verken gitt eller forutbestemt. De oppstår i menneskenes kommunikative praksiser, erfaringer og forventninger (jf. Ochs & Schieffelin 1989; Gal & Irvine 1995; Blommaert 1999). Men innenfor slike ideologiske kontekster fremstår mange verdier som selvforklarende. Uten å bruke uttrykket *ideologi* oppfordrer Bourdieu (2000, 174) til å denaturalisere dette forholdet:

What today presents itself as self-evident, established, settled once and for all, beyond discussion, has not always been so and only gradually imposed itself as such. It is historical evolution which tends to abolish history, in particular by relegating to the past, to the unconscious, all the ‘lateral possibles’ which have been excluded; it thus comes to be forgotten that the ‘natural attitude’ that the phenomenologists refer to, that is, the primary experience of the world as self-evident, is a *socially constructed relationship*, as are the perceptual schemes that make it possible.

Slike sosialt konstruerte relasjoner og ideologiske verdisystemer konstrueres og uttrykkes først og fremst gjennom bruk av språket. Vi bruker språket til å evaluere holdninger og meninger og til å dele våre egne posisjoner og oppfatninger med andre.

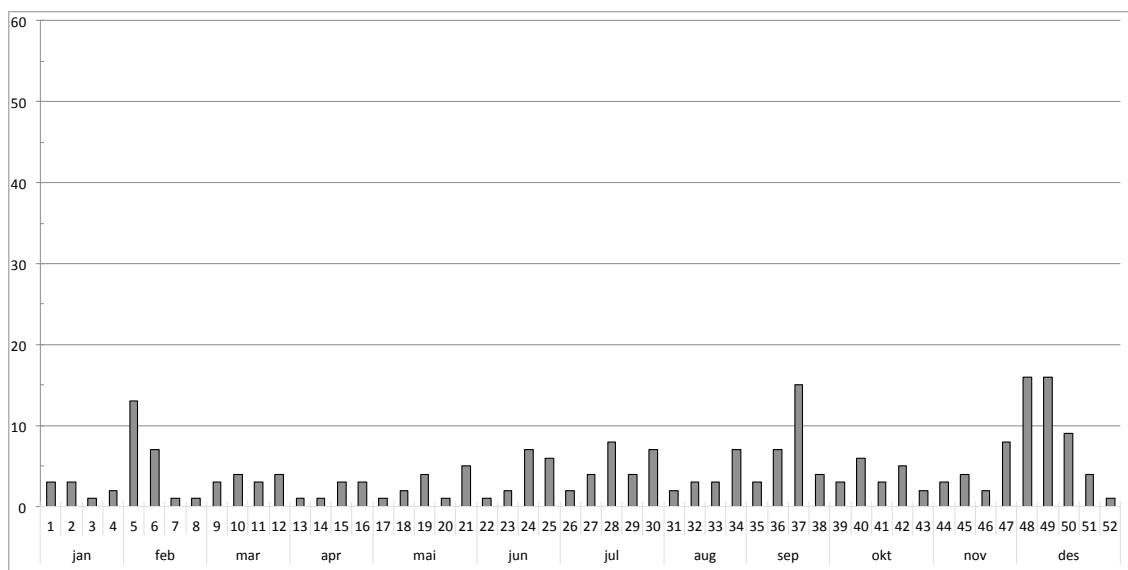
Til tross for at språkideologiene vanligvis presenterer et svært homogent bilde av forholdet mellom språk og samfunn, er ideologiene i seg selv ikke like homogene. Mangfoldet av holdninger i debatten om samisk språk i Tromsø utfordrer eksisterende ideologiske bilder, og de ulike forfatterne av medietekstene i debatten bruker språket som uttrykksmiddel for å bekrefte og legitimere sine egne synspunkt (jf. Achugar & Oteíza 2009). Denne studien belyser noen av de lingvistiske og semiotiske praksisene i den offentlige debatten der språkideologier reproduseres og forhandles.

3. Språkdebatten og mediene

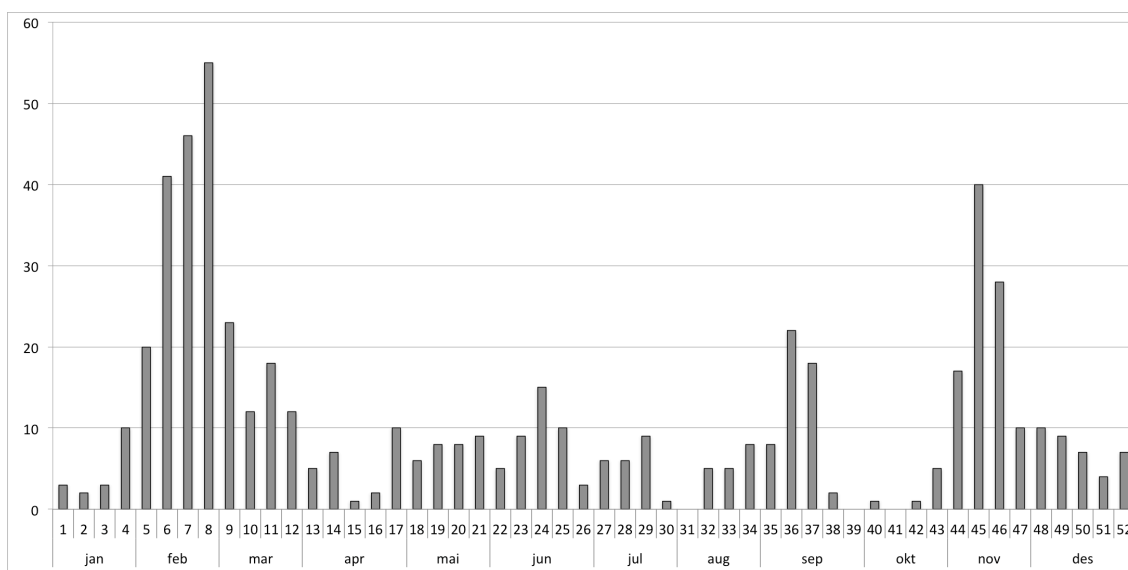
De to Tromsø-baserte avisene *iTromsø* og *Nordlys* hører til majoritetssamfunnets presse. Samiske temaer spiller vanligvis ingen dominerende rolle i de to avisenes

nyhetsdekning og havner først og fremst i avisenes fokus når de på et eller annet vis er relatert til livet i byen. I diskusjonen om innlemmelse av Tromsø kommune i forvaltningsområdet for samisk språk er imidlertid de lokale avisene sterkt engasjert i saken og har etablert seg som aktive arenaer i debatten.

Diagrammene viser avisenes fokus på samiske temaer i Tromsø. Grafikken viser resultatene av et søk i avisdatabasen Atekst etter avistekster som inneholder ordene *samisk* og *Tromsø* og som ble publisert i løpet av 2010 og 2011. Tellingene omfatter alle typer avistekster om diverse temaer (politikk, kultur, samfunn, debatt m.fl.) som på en eller annen måte er knyttet til samer, samisk språk eller kultur. Diagrammene viser antall tekster som ble publisert per uke i 2010 og 2011. De gir en oversikt over hvor sterkt fokus og oppmerksomhet lokalpressen har hatt på samiske temaer gjennom tidsperioden.

Avistekster i 2010 som handler om *samisk* og *Tromsø*

Avistekster i 2011 som handler om *samisk* og *Tromsø*

I den grafiske fremstillingen kommer det frem signifikante forskjeller mellom store deler av 2010 og 2011. Diagrammet viser at antallet tekster som omtaler samiske

temaer varierer mellom 1 og 8 tekster per uke i mesteparten av 2010. De to små toppene i februar og i september kan regnes som unntak. Dette skyldes et større antall artikler og kommentarer som ble skrevet i anledning samefolkets dag i februar 2010 og rundt den etiske debatten som utviklet seg om *kiwikoftene* da ansatte i supermarkedkjeden Kiwi under en PR-aksjon invaderte Tromsø sentrum ikledd grønne samekofter. Med unntak av disse to relativt kortvarige toppene holder tallene seg på det samme lave nivået inntil debatten om forvaltningsområdet for samisk språk når sin første topp i begynnelsen av desember 2010. Etter en rolig periode rundt jul og nyttår flammer debatten opp igjen i begynnelsen av 2011, og antallet avistekster klatrer opp til et ekstremt høyt nivå som varer over hele fem uker fra slutten av januar til begynnelsen av mars. Her viser søkeresultatet henholdsvis 20, 41, 46, 55 og 23 tekster hver uke. Etter dette holder antallet seg rundt et middels høyt nivå med en mindre topp i juni da det daværende rød-grønne kommunestyret sendte den offisielle søknaden om medlemskap i det samiske forvaltningsområdet.

I tidsrommet etter den 22. juli 2011 og terrorangrepene i Oslo og på Utøya går antallet av tekster i debatten om det samiske forvaltningsområdet ei kort tid ned mot null. Det er ukjent om dette bare skyldes endret oppmerksomhet eller muligvis også en økende bevissthet om politisk og offentlig debattkultur i Norge.

Før kommunevalget i september klatrer oppmerksomheten til temaet opp igjen og når en ny topp i de to ukene rundt valget. Det følger så en rolig fase der mediernes fokus mest er rettet mot nye personer i kommunepolitikken, konstitueringen av det nye kommunestyret, politiske planer og perspektiver og forskjellige andre temaer. Først i slutten av oktober begynner saken å få sterk oppmerksomhet igjen når politikere i det nye kommunestyret gjør det klart at de vil trekke søknaden om innlemmelse i det samiske forvaltningsområdet. Sammen med protestene mot å trekke søknaden og den endelige avgjørelsen i kommunestyret øker oppmerksomheten igjen i lokalavisene, og først mot slutten av året avtar oppmerksomheten sakte.

4. Analyse: Språklig praksis og fremstilling av språk i medietekstene

Den offentlige debatten i Tromsøs lokalaviser er preget av et stort antall ulike stemmer som hver bidrar til debatten med å ytre sin egen mening og holdning om saken. De ulike stemmene kommer først og fremst til uttrykk i form av et stort antall leserinnlegg og korte bidrag på diskusjonssidene. Men også i journalistiske tekster kommer ulike stemmer og holdninger til uttrykk.

Februar og november 2011 er månedene der det ble skrevet mest tekster i og om debatten om samisk forvaltningsområde i Tromsø. En gjennomgang av alle avistekster fra disse tidsrommene i avisene Nordlys og iTromsø viser at 32 % av tekstene er leserinnlegg der lesere, politikere, aktivister og andre personer presenterer sin mening om saken. I tillegg er 45 % av tekstene korte innlegg på "Kort sagt" (*Nordlys*) og "Byrunden"-sidene (*iTromsø*) eller diskusjonsbidrag som ble skrevet på avisenes diskusjonsfora på nett. 77 % av avistekstene er altså tekster der ulike personer uttrykker sin personlige mening om saken. Både med hensyn til språk og strukturell oppbygging skiller disse tekstene seg klart fra de journalistiske tekstene. Tekstene er sterkt evaluerende og har som strategisk mål å formidle et subjektivt standpunkt og dele egne oppfatninger med leserne. I de kortere diskusjonsbidragene oppstår det ofte en interaksjon mellom forfatterne av enkelte bidrag. Generelt brukes "Kort sagt" og "Byrunden"-sidene i lokalavisene hyppig av mange lesere til meningsutveksling, sosial omgang og underholdning. De øvrige 23 % av tekstene er tekster med grunnleggende

journalistisk innhold. 20 % er journalistiske artikler og 3 % er ledere eller kronikker der redaksjonene eksplisitt presenterer sine synspunkt om saken.

Analysen av de ulike medietekstenes behandling av temaet er bygget opp i to trinn. Den første delen av analysen i 4.1 fokuserer på reproduksjon av språkideologier i leserinnleggene og kommunikasjonsstrategiene som forfatterne av debattinnlegg bruker til å styrke sin egen posisjon. I den andre delen av analysen i 4.2 fokuserer jeg på hvordan journalistiske tekster behandler de ulike posisjonene i debatten og benytter stemmemangfoldet til å konstruere et tilsynelatende nøytralt ståsted og en uavhengig autoritet. Fokuset ligger på artikkelforfatternes strategier for å posisjonere den journalistiske stemmen vis-à-vis det store koret av ulike stemmer og holdninger i debatten.

4.1 Reproduksjon og forhandling av språkideologier

Til tross for at mange av tekstene tar stilling for eller mot innføringen av forvaltningsområdet for samisk språk i Tromsø, forekommer det svært få tilfeller i medieinnleggene der forfatterne uttrykker direkte evalueringer av det samiske språket (verken positive eller negative). Debatten er ellers sterkt preget av personlige holdninger og evalueringer. Språklige evalueringstrategier brukes overalt der forfattere av avistekster og spesielt kommentarinnleggene uttrykker sin holdning og posisjonerer seg selv og andre. Uttrykk av holdninger og ulike språklige evalueringstrategier skaper en struktur innenfor de enkelte tekstene, og de strukturerer hele debattens dynamiske utvikling.

Jeg har analysert de språklige evalueringstrategiene i et utvalg av 30 avistekster som ble publisert i de to lokalavisene Nordlys og iTromsø i tidsrommet desember 2010 til mars 2011 (for flere detaljer av den språklige analysen, se Hiss 2012). Alle tekstene i denne analysen er innlegg fra personer som uttrykker sitt engasjement og sin holdning til den mulige innlemmelsen av Tromsø kommune i forvaltningsområdet for samisk språk. De analyserte tekstene utgjør ca. 13 prosent av de 226 tekstene om temaet som avisdatabasen viser i dette tidsrommet. To av disse tekstene presenterer jeg i analysen i 4.1.2.

Analysen av språklige evalueringstrategier i dette utvalget viser at bare 13 av 281 evalueringer handler om språket, hvorav de fleste forekommer i tekster som tar stilling for innlemmelsen i forvaltningsområdet (Hiss 2012). Mesteparten av evalueringene fokuserer derimot på samer, politikere, planen om kommunens innlemmelse i forvaltningsområdet, veiskilt og de ulike partenes holdninger og aktiviteter. Når språk åpenbart spiller en relativt marginal rolle som tema og mål for meningsytringene, mens andre sosiale forhold dominerer i evalueringene, må en spørre om hvorvidt debatten i Tromsøs lokale media fortsatt kan regnes som en debatt om språk. Likevel brukes uttrykkene *språkdebatt* og *språkstrid* i mediene og vitner om en allmenn oppfatning om at samisk språk spiller en sentral rolle i debatten.

Språkets rolle som tema i debatten kan forklares med de symbolske og ideologiske verdiene som ulike personer knytter til det samiske språket. Ideologi forbinder språklige (eller andre) symbolske former med sosiale verdier (f.eks. Thompson 1990). Forskere har identifisert en rekke semiotiske prosesser og språklige strategier som folk benytter for å uttrykke, gjenskape og formidle ideologier (f.eks. Thompson 1990; Irvine & Gal 2000; Van Dijk 2006; Verschuere 2012)

4.1.1 Tre semiotiske prosesser

Modellen til Irvine & Gal (2000) beskriver tre semiotiske prosesser som bidrar til ideologiseringen av språklige forskjeller: *Ikonisering* (*iconization*; Gal (2005) bruker også begrepet *rhematization*), *fraktal rekursivitet* (*fractal recursivity*) og *utviskning* (*erasure*) (se også Milani 2008; Sollid 2009). *Ikonisering* er prosessen som skaper en tett, ikonisk relasjon mellom språklige kjennetegn, en varietet eller et språk og et visst sosialt bilde (Irvine & Gal, 2000, 37). Det vil si at f.eks. en lokal dialekt, en stil eller et språk som samisk, som indikerer en sosial gruppe eller aktivitet, blir til en ikonisk representasjon av gruppen. Det språklige tegnet blir dermed en fast del av den sosiale relasjonen, og det stilles sjelden spørsmål ved dette forholdet (se også Sollid 2009). Ofte beskrives både gruppen og dens språk med de samme attributtene. I tromsødebatten ser vi at det for mange personer eksisterer en slik ikonisk relasjon mellom samisk språk og samisk identitet og noen stereotypiske symboler som reinsdyr.

Fraktal rekursivitet handler om en opposisjon som er markert gjennom ikonisering. Prosessen kan skape *ikoniske grenser* eller dikotomier mellom sosiale grupper som påstås å ha ulike karakteristikk og kjennetegn (Milani 2008). I språkdebatten i Tromsø har det oppstått en klar dikotomi mellom samisk og norsk identitet som kobles til ikoniske symboler som språk og levemåte. Disse fremstilles som en opposisjon. Denne opposisjonen er rekursiv i ulike sosiale kontekster og kan opptre i lignende mønstre på ulike nivå. Så kan de samme forholdene som utgjør de ikoniske grensene mellom to grupper også skape opposisjoner innenfor gruppene og mellom enkeltpersoner. I vårt tilfelle er det åpenbart at en opposisjon mellom samisk og norsk språk har blitt oppfattet som et ikonisk symbol for opposisjonen mellom samisk og norsk identitet. Dette ser vi ikke bare i representasjonen av samer og nordmenn som to forskjellige grupper, men også i fremstillingen av enkelte aktører og i interpretasjonen av for eksempel adferd eller politiske krav.

Gjennom *utviskning* forenkler ideologien kompleksiteten i det sosiolingvistiske feltet ved å marginalisere, usynliggjøre eller slett ikke nevne noen personer, aktiviteter eller språklige fenomener. Det ideologiske bildet styrkes ved å skjule eller bortforklare fakta som ikke passer. For eksempel kan en gruppe eller et språk fremstilles som homogent i det ideologiske bildet ved å utviske dens interne variasjon og diversitet (Irvine & Gal 2000, 38). På samme måte er det mange fakta som deltakerne i debatten i Tromsø bevisst eller ubevisst ikke har tatt i betraktning.

Slike prosesser virker over tid og gjennom språklig praksis i sosial kommunikasjon. I debatten utfordres og reproduseres etablerte språkideologier. Vi finner mange eksempler der forfattere av ulike typer avistekster bygger sine egne standpunkt på etablerte språkideologier og søker å forankre disse i et gjensidig forhold med leserne og samfunnets kulturelle verdier (jf. Östman 2005).

4.1.2 Analyse

I det følgende teksteksempelet fra “Byrunden” kan vi identifisere alle de tre semiotiske prosessene:

Jeg har ikke hatt noe imot samer, men nå må disse slutte å gjøre seg enda mer upopulær med gnålet sitt! En liten gruppe vil ha særrettigheter i alle retninger, og at skattebetalere skal betale for galskapen med oversetting, skilting og annet tøv. Dere bor i Norge, lær norsk! Morten (iTromsø, 12.11.2011)

Marginaliseringen av samene som *en liten gruppe* skal styrke det ideologiske bildet av Norge som en homogen nasjon. Semiotisk utviskning av etnisk og lingvistisk mangfold styrker det homogene, ideologiske bildet av Norge med norsk språk som ikonisk symbol for landet og nasjonen: *Dere bor i Norge, lær norsk!* Samtidig forsterkes den ikoniske grensen mellom oss som *skattebetalere* og samene som *en liten gruppe som vil ha særrettigheter i alle retninger* (på skattebetalernes bekostning).

Mens den første eksempelteksten viser ikonisering av norsk språk som ikonisk symbol for landet og nasjonen Norge, ideologiserer den følgende teksten symbolbetydningen til det samiske språket:

Hva er det kommunestyret holder på med? Hvilke fullmakter har de fått til å kunne innføre et samisk skiltingsområde i Tromsø? Har de spurt tromsøværingen om lov? Enten får det bli en folkeavstemming om problemet, alternativt at vi avgjør spørsmålet ved neste kommunevalg! Vi tromsøværing er ikke interessert i å bli stemplet som noe samisk. De forlanger å overta Norge ved å gjøre krav på egne fengsler, politivesen, advokater, domstoler, bokforlag, museer, eget helsevesen, skog, vann, og alt av land fra Sinsenkrysset og nordover. Ja til og med oljepenger for Barentshavet er de frekk nok til å forlange. De holder på å bygge opp en stat i staten. Ap og SV er en gjeng med femtekolonister i denne sammenheng! Norge er ett rike, én nasjon og ikke minst ett språk. Alt annet vil føre til kaos etter hvert. MH
(Nordlys, 22.12.2010)

Teksten begynner med å stille spørsmål ved kommunestyrets aktiviteter og dets fullmakter og legitimasjon til å innføre et samisk skiltingsområde i Tromsø. Samisk språk nevnes i sammenheng med skiltingen som skal foregå på samisk. Den negative bedømmelsen av kommunestyrets aktiviteter begrunnes med at *vi tromsøværing er ikke interessert i å bli stemplet som noe samisk*. Her blir den ikoniske forbindelsen mellom det samiske språket på skiltene og samisk identitet tydelig. Denne forbindelsen uttrykkes implisitt i teksten og det fremstår som selvforklarende for både skriveren og leseren at bruken av samisk språk på skilt oppfattes som en tydelig markør for samisk identitet. *Vi tromsøværing* står i en klar motsetning til *de*, altså samene. *De forlanger å overta Norge ved å gjøre krav på egne fengsler, politivesen [osv.]*. Den ikoniske avgrensningen forsterkes gjennom oppramsingen av alle disse samfunnsinstitusjonene som samene vil ha selv. Samtidig konstrueres det en opposisjon som utøver en trussel mot det egne. *De forlanger å overta Norge og de holder på å bygge opp en stat i staten*. Ved å tilskrive opposisjoner på forskjellige nivå forsterkes den ikoniske avgrensningen som tar utgangspunkt i språket som identitetsmarkør. Dette stemmer overens med den semiotiske prosessen som Irvine & Gal (2000) betegner som fraktal rekursivitet. På den andre siden av dikotomien står Norge: *Norge er ett rike, én nasjon og ikke minst ett språk [sic!]*. Også her presenteres det et ikonisk forhold mellom landet Norge, den norske nasjonen og det norske språket. En slik homogenisering er typisk i ideologiseringsprosesser. Interne språklige og etniske forskjeller og mangfold utviskes for å styrke det ideologiske bildet. Bare gjennom utviskning av internt mangfold av etniske grupper, språk og kulturer innenfor Norges grenser er det mulig å konstruere en slik dikotomi mellom to grupper som nordmenn og samer og de to ulike språkene som ikoniske markører av etnisk identitet og nasjonalitet.

For å forstå virkemåten av språkideologier i denne konteksten er det viktig å understreke at mange tekster fremstiller forbindelsen mellom språket, sosiale verdier og maktforhold på en implisitt måte. Når skriveren i teksteksempelet, uttrykker negativ

kritikk mot kommunestyret, er det implisitt klart at valget av samisk språk på veiskiltene er grunnen til kritikken mot kommunestyrets aktiviteter, og det fremstår som selvforklarende at det samiske språket har en sosial betydning med konsekvenser som åpenbart ikke er ønsket. Skriveren av denne teksten forutsetter også at en større gruppe mennesker deler hans oppfatning: *Vi tromsøværing er ikke interessert i å bli stemplet som noe samisk.*

4.1.3 Bånd med leserne

En viktig egenskap i alle typer diskurser er at de er dialogiske. Språklig kommunikasjon er en handling med to sider. Enhver ytring er rettet til en mottaker, og dens mening oppstår som et produkt i det dialogiske forholdet mellom skriveren og leseren i kontekst (Vološinov 1973). I en levende og spenningsladet interaksjon vil skriverens eller talerens ord automatisk bli møtt av mottakerens ord (Bakhtin 1981). Når forfatteren av innlegget ønsker å ta stilling og å skape en egen posisjon og dele den med andre, spiller det dialogiske forholdet mellom tekstens forfatter og leserne en viktig rolle. I dialogen med leserne kan forfatteren forhandle en forståelsesbasis. En vanlig strategi som mange deltakere i debatten benytter, er forankring av egne holdninger og vurderinger i et felles system av ideologiske verdier slik at mange påstander og standpunkter fremstår som selvforklarende i den gitte rammen. Bourdieu (2000) denaturaliserer slike verdier som fremstår som selvforklarende, som sosialt konstruerte relasjoner. Imidlertid ligger det en stor retorisk makt i det selvforklarende og implisitte. Implisitte uttrykksmåter er en effektiv og overbevisende strategi med en betraktelig sosial rekkevidde og i forhold til ideologier (Fairclough 2003, 55). Gjennom å implisitt forankre budskapet i kulturens verdier og i den gjensidige relasjonen med resipienten kan skriverne skape sosiale bånd som gjør det effektivt å overbevise leseren (Östman 2005).

I debatten ser vi altså to sentrale hovedstrategier som på den ene siden består av å bygge opp grenser mellom språk og sosiale og etniske grupper. På den andre siden bygger skriverne sine argumenter på bånd, som de knytter med leserne gjennom språklige strategier.

4.2 Heteroglossi og den journalistiske stemmen

De journalistiske artiklene skiller seg ut fra debattinnleggene gjennom den journalistiske stemmen som presenterer saken. I mesteparten av tilfellene er det likevel holdningen eller standpunktet til en eller flere andre personer som presenteres i disse tekstene. Ulikt debattinnleggene er det i disse tekstene journalistens stemme som danner en ramme rundt andre personers ytringer og presenterer disse i tredje person. Dermed presenteres informasjonene på en tilsynelatende nøytral grunn. Mange tekster er kombinert med et bilde av personen og følger et typisk skjema med en presentasjon av personen, dens historie og dens synspunkter, planer eller erfaringer med saken. På denne måten presenteres journalistisk informasjon på en sterkt personalisert måte.

4.2.1 Kritikk mot mediene

Mediene har blitt kritisert fra ulike sider for sin posisjon, sine valg og fremstillingsmåter i debatten. Derfor er det viktig og interessant å belyse bruken av ulike stemmer og posisjoneringen i journalistiske tekster. Særlig i ukene rundt det nye kommunestyrets avgjørelse om å trekke tilbake søknaden om innlemmelse i forvaltningsområdet den 9. november 2011 finner vi et økt antall kommentarer og innlegg som diskuterer mediernes

rolle i debatten. I et innlegg, som ble publisert i flere nordnorske aviser, påpeker høyskolelektorene i mediefag ved Høyskolen i Finnmark, Stine Sand Eira og Beate Mortensen (se f.eks. Nordlys, 28.11.2011) mediens ansvar i de pågående debattene om etniske forhold, språk, status og rettigheter på forskjellige steder i Nord-Norge. De kritiserer mediene for å presentere mange saker sterkt konfliktorientert, og at denne konfliktorienterte representasjonen forsterker dikotomien mellom enkelte grupper (samer og nordmenn, sjøsamer og reindriftssamer osv.). Siri Gaski (Nordlys, 08.11.2011) kritiserer avisen Nordlys for unødvendige forenklinger i deres rapportering om samiske saker, som igjen skaper og forsterker dikotomier. Lill Tove Fredriksen (Nordlys 07.11.2011) uttrykker sin skuffelse over mangelen på undersøkende eller kritisk journalistikk i saken om forvaltningsområdet for samisk språk i Tromsø. I alle disse mediepraksisene som kritiseres kan vi finne igjen de tre semiotiske prosessene, ikonisering (sterkt fokus på ulike grupper og språk som ikonisk identitetsmarkør), fraktal rekursivitet (konstruksjon av opposisjoner og konflikter, forsterkning av dikotomier) og utviskning (begrenset utvalg av informasjon, forenklinger i fremstillingene av sosiale og sosiolingvistiske relasjoner).

4.2.2 Journalistens stemme

Fairclough (1995) nevner representasjon, identiteter og relasjoner som sentrale aspekter av journalistiske tekster: Hvordan representeres verden, personer eller grupper i slike tekster, hvordan brukes språket i disse tekstene til å konstruere sosiale identiteter og hvordan fremstilles sosiale relasjoner i tekstene? Mye av kritikken er relatert til disse aspektene.

Journalistens stemme i medietekster er ikke nøytral. Den kan i ulik grad og på ulike måter gjengi en holdning og gi en vurdering av saken, personer eller grupper (Martin & White 2005; White & Thomson 2008). En typisk strategi som brukes mye i journalistiske artikler i en debatt, er representasjonen av andre personers holdninger og posisjoner. Mange forfattere av journalistiske tekster bruker heteroglossien i tekstene til å organisere egne og andres holdninger (ibid.). Bakhtin (1981, 324) beskriver heteroglossi på følgende måte: "Heteroglossia [...] (whatever the forms for its incorporation), is *another's speech in another's language*, serving to express authorial intentions but in a refracted way" (fremheving i originalen). Det er artikkelforfatteren som velger og kontrollerer hvordan de ulike stemmene og andre personers tekster representeres i teksten, hvordan personer og grupper identifiseres gjennom stemmene og hvordan heteroglossien bidrar til å konstruere sosiale relasjoner. Bruken av disse språklige virkemidlene kan være bevisst og målrettet, eller mer ubevisst og motivert ut fra et sosialt og kulturelt forankret ideologisk bilde. Intertekstualitet og bruken av forskjellige stemmer i teksten er uunngåelig selektivt når det gjelder hva som inkluderes og hva som ekskluderes av andre tekster eller andre personers utsagn (Fairclough 2003).

4.2.3 Analyse

Det følgende tekstutdraget er fra en artikkel som presenterer de forskjellige synspunktene til reindriftsutøveren Tore Oskal og den samiske juristen Ánde Somby:

Reindriftsutøver Tore Oskal mener useriøse utsagn fra samisk språkforskjempere er ødeleggende for saken. Oskal har sommerbeite for reinflokket i kommunen. Med reindriften er han en av de sterkeste bærerne av

samisk kultur og språk. Oskal har fulgt debatten om Tromsø skal innlemmes i samisk språkforvaltningsområde eller ikke.

- Jeg mener en innlemmelse vil slå positivt ut for kommunen, men stemningen mellom forkjempere og motstandere er kraftig hausset opp, sier Oskal.

Jurist Ánde Somby har kommet med flere krasse meldinger i debatten. Blant annet har han oppfordret ungdom til å hacke det han anser som samefiendtlige aktører. I tillegg sammenlignet han ordfører Jens Johan Hjorts (H) retorikk med grep den kjente nazisten Herman Göring brukte.

- Jeg har helt klare meninger om Sombys utsagn. Utsagnene er useriøse. Sterke, useriøse innlegg i debatten for samisk språkområde øker bare motstanden. Da får man ingen ting til. Selv om man har sterke meninger, er min erfaring at det ikke alltid er tid og sted for å utbasunere dem, sier reindriftssamen.

(iTromsø, 11.11.2011)

I tekstutdraget bruker forfatteren forskjellige strategier til å involvere, posisjonere og vurdere de to andres stemmer. Representasjonen av Oskals stemme (fet skrift) er merket eksplisitt gjennom verbene *mener* og *sier* som projiserer hans holdning (mental) i tredje person og henholdsvis hans verbale utsagn, som gjengis som direkte tale i første person. Sombys stemme presenteres derimot bare i tredje person og mye sterkere filtrert gjennom journalistens rapport. For å representere Sombys posisjon brukes det verb som uttrykker (materielle) handlinger: *Han har kommet med flere krasse meldinger, oppfordret ungdom til å hacke og sammenlignet [...] ordfører Jens Johan Hjorts (H) retorikk.* Representasjonen av verbale utsagn som handlinger innebærer forfatterens interpretasjon av disse utsagnene.

Forfatteren konstruerer også to ulike identiteter. I offentligheten har begge personene en samisk identitet. Oskal fremstilles som *reindriftsutøver* mens Somby identifiseres som *jurist*. Oskal vurderes i tillegg positivt som *en av de sterkeste bærerne av samisk kultur og språk*. Dermed fremstilles han i teksten som en autoritetsperson. Reindrift er i offentligheten et typisk ikon for samisk identitet. I teksten knyttes samisk identitet og autoritet altså til reindriften som et ideologisk etablert ikon for det samiske. I denne konteksten får relasjonen mellom reindriftsutøveren og juristen en hierarkisk karakter der juristen spiller en underordnet rolle i forhold til samisk identitet og autoritet.

I tillegg til denne posisjoneringen velger journalisten å bruke uttrykk som *useriøs* eller *krass* som eksplisitt markerer forfatterens holdning. Journalistens standpunkt kommer altså frem både gjennom noen eksplisitte signaler og gjennom bruken av heteroglossi i teksten. En slik konfliktbasert representasjon av forskjellige stemmer i teksten er også underholdende for leseren. Ved å gi ordet til andre personer i teksten kan forfatteren også begrense det egne ansvaret for utsagn i den spenningsfulle konflikten og dermed skape et tilsynelatende nøytralt ståsted.

Det andre tekstutdraget er en leder, skrevet av sjefredaktøren i avisen *iTromsø*. Forfatterens stemme er klart merket som en kommentatorstemme (Martin & White, 2005; White & Thomson, 2008), men han bruker heteroglossien på en lignende måte som forfatteren av det forrige eksempelet.

Forslaget skaper politisk strid. Aps ordfører kandidat, Magnar Nilssen, har ingen motforestillinger mot å lede en samiskspråklig kommune. Men han får kraftig motbør fra Venstres Jonas Stein Eilertsen og Høyres Øyvind Hilmarsen,

som finner det unaturlig å gå til et slikt skritt. Reaksjonene kommer også fra andre miljøer, og de verbale skytsene er til dels svært saftige: "Tromsø er nok mer en skiltskytterby og et ulmende rasisthøl enn en sameby. Jeg foreslår at det samiske samfunnet betakker seg i denne omgang", var meldingen Ande Somby ifølge avisen Nordlys serverte på sin egen Facebook-profil forleden. Det er i tillegg startet underskriftsaksjon mot innlemmelsen av Tromsø i det samiske språkområdet. Utsagn og handlinger som dette er definitivt med på å føre debatten ut på viddene. Men også arkitektene bak det samiskspråklige initiativet må ta sin del av ansvaret for det som nå utarter til en opprivende, stygg og svært unødvendig språk- og identitetsstrid i byen.
(iTromsø 12.12.2010)

Dette tekstavsnittet følger en systematisk strukturell oppbygging. Den første setningen, *forslaget skaper politisk strid*, indikerer temaet for dette tekstavsnittet og fungerer som bindeledd til det forutgående tekstavsnittet. Den politiske striden som er temaet i dette avsnittet, illustreres med presentasjonen av ulike aktører i konflikten og deres holdninger. Forfatteren stiller flere stemmer fra debatten opp mot hverandre for så å kommentere situasjonen selv. På denne måten søker journalisten å konstruere en uavhengig kommentatorposisjon som står overordnet over aktørene i debatten. Forfatterens kommentar oppsummerer og avslutter tekstavsnittet og åpner for videre diskusjon av initiativet og intensjoner i det påfølgende avsnittet. Her benytter journalisten heteroglossien til å skape autoritet for å kommentere situasjonen og gi en egen bedømmelse av personer og handlinger. Der journalistens egen stemme kommer frem (fet skrift) i teksten, uttrykkes forfatterens bedømmelse med eksplisitte markører: *svært saftige, føre debatten ut på viddene, opprivende, stygg, svært unødvendig*.

Strategien å bruke andre personers stemmer og intertekstualitet for å forsterke autoriteten bak egne kommentarer er en strategi som også mange andre skrivere av innlegg bruker. I tråd med mangfoldet av debattinnlegg og lesernes kommentarer fremstår den journalistiske representasjonen av debatten som en representasjon av ulike personer, grupper, identiteter og holdninger og konfliktforholdet mellom disse. Journalistiske kommentarer bygger på slike representasjoner. Strategisk utnytter lokalavisenes journalister stemmemangfoldet i debatten til å skape en tilsynelatende nøytral grunn for kommentarer og informasjon. Analysen viser imidlertid at disse posisjonene ofte er like sterkt forankret i ideologier som mange av leserinnleggene som har preget debatten.

5. Konklusjoner

Tromsø har opplevd en heftig og emosjonell debatt om innlemmelsen i forvaltningsområdet for samisk språk. Forsøket på å etablere samisk som et offisielt og offentlig språk i byen Tromsø har ført til svært sensible reaksjoner og høy personlig involvering og engasjement i debatten.

Analysen av medierepresentasjonen av språk og sosiale relasjoner i den offentlige debatten har fulgt to hovedfokus: det samiske språkets posisjon og rolle som tema i debatten og journalistenes språklige strategier for å representere og organisere de ulike aktørenes holdninger og posisjoner. Analysen viser at samisk språk kaller frem et sterkt offentlig engasjement i debatten på grunn av språkets ideologiske symbolverdi, som skaper en ikonisk kobling mellom språket og det sosiale. Mange innlegg i debatten fokuserer sterkt på dette ideologiske forholdet mellom språket og samfunnet og dets sosiale betydninger. Samtidig rettes fokuset svært lite på språket i seg selv. Bare svært

få evalueringer i debatten sikter direkte på det samiske språket. Derfor er det viktig å understreke at språkideologier ikke bare handler om språk (Woolard 1998). Debatten om samisk språk i Tromsø handler først og fremst om sosiale identiteter, verdier og (sosialt konstruerte) relasjoner. Språkideologiene, som kommer til uttrykk i debatten, danner en sterk kontekstuell ramme som deltakere i debatten benytter å forankre argumentene sine i, slik at de fremstår som selvforklarende.

Den journalistiske representasjonen stiller krav om nøytralitet og uavhengighet. Men i debatten endrer journalistenes virksomhet lite på det generelle perspektivet som de ulike debattinnleggene skaper. Den fremstår mest som en representasjon av de ulike personene, gruppene, identitetene og konfliktforholdet mellom disse. Gjennom håndtering av ulike stemmer fra debatten konstrueres det en journalistisk stemme som bare tilsynelatende er nøytral og uavhengig. Oftest er også den journalistiske stemmen sterkt forankret i ideologiske bilder. Gjennom presentasjonen av personer, identiteter og konflikter kan journalistene dessuten formidle spenning og oppnå en underholdende effekt. En slik interesse av mediene kommer frem i ytringen fra en NRK-programleder som ønsker å presentere en spennende debatt "med temperatur" (iTromsø, 17.11.2011).

De tre semiotiske prosessene som virker i reproduksjonen av språkideologier i ulike representasjoner av holdninger ovenfor det samiske i Tromsø skaper kontekstuelle rammer rundt samisk og norsk språk i Tromsø. De skaper ikoniske forbindelser mellom språk og sosiale relasjoner som fremstår som selvforklarende, konstruerer opposisjoner og forsterker det ideologiske bildet av samisk og norsk i lokalsamfunnet gjennom utviskning. Noen informasjonen blir ikke fortalt. Denne diskursive praksisen skaper et ideologisk preget bilde av det samiske og norske språkets rolle i samfunnet, et bilde som mange personer har tatt som utgangspunkt for sine posisjoner i debatten.

Ved å trykke et stort antall leserinnlegg og andre kommentarer om saken og å presentere ulike personers holdninger i de journalistiske tekstene har avisredaksjonene valgt en strategi som gir mange ulike aktører muligheten å uttrykke sin mening i offentligheten. Det er viktig at meningsfriheten ikke skal begrenses. Men i lokalmedienes praksis utelater de å kaste nytt lys på det ideologiske bildet av språk og samfunn. Det stilles ikke spørsmål ved tilsynelatende ikoniske symbolbetydninger og sosialt konstruerte forhold, og heller ikke mediene forteller de informasjonene som holdes skjult gjennom utviskningsprosessen. At mediene ikke gjør dette, viser også at språkideologier er sterkt forankret i samfunnets oppfatning om 'sosiale realiteter'.

Avistekster

Jørn-Christian Skoglund, *Vend i tide* (leder), iTromsø, 12.12.2010.

"Kort sagt", *Skilting på samisk* (diskusjonsside), Nordlys, 22.12.2010.

Lill-Tove Fredriksen, *Hvor er den undersøkende journalistikken?* (leserinnlegg), Nordlys, 7.11.2011.

Siri K. Gaski, *Et lite, håpefullt brev til Nordlys* (leserinnlegg), Nordlys, 8.11.2011.

Thor Anders Angelsen, "*Besinn dere!*" (journalistisk artikkel), iTromsø, 11.11.2011.

"Byrunden", *Slutt på gnålet* (diskusjonsside), iTromsø, 12.11.2011.

Christer Pedersen, *NRK vil ha debatt med temperatur* (journalistisk artikkel), iTromsø, 17.11.2011.

Stine Sand Eira og Beate Mortensen, *Medienes ansvarsfraskrivelse i rasismedebatten* (leserinnlegg), Nordlys 28.11.2011.

Referanser

- Mariana Achugar & Teresa Oteíza, “‘In whatever language people feel comfortable’: Conflicting language ideologies in the US Southwest border”, i: *Text & Talk*. 29, 4 (2009), 371-391
- Mikhail Bakhtin, “Discourse in the novel”, i: *The dialogic imagination. Four essays by M. M. Bakhtin*, red. av Michael Holquist. Austin: University of Texas Press 1981 [1934]. 259-422
- Jan Blommaert, “The debate is open”, i: *Language ideological debates*, red. av Jan Blommaert. Berlin: Mouton de Gruyter 1999. 1-38
- Jan Blommaert & Jef Verschueren, *Debating diversity. Analysing the discourse of tolerance*. London: Routledge 1998
- Pierre Bourdieu, *Pascalian mediations*. Stanford: Stanford University Press 2000
- Nikolas Coupland & Adam Jaworski, “Sociolinguistic perspectives on metalanguage: Reflexivity, evaluation and ideology”, i: *Metalanguage. Social and ideological perspectives*, red. av Adam Jaworski, Nikolas Coupland & Dariusz Galasinski. Berlin: De Gruyter 2004. 15-51
- Norman Fairclough, *Media discourse*. London: Hodder Education 1995
- Norman Fairclough, *Analysing discourse: Textual analysis for social research*. London: Routledge 2003
- Susan Gal, “Language ideologies compared: Metaphors of public/private”, i: *Journal of Linguistic Anthropology*. 15, 1 (2005), 23-37
- Susan Gal & Judith T. Irvine, “The boundaries of languages and disciplines: How ideologies construct difference”, i: *Social Research*. 62, 4 (1995), 967-1001
- Florian Hiss, “Tromsø as a ‘Sámi Town’? – Language ideologies, attitudes, and debates surrounding bilingual language policies”, *Language Policy*. (2012), DOI 10.1007/s10993-012-9254-7
- Judith T. Irvine, “When talk isn’t cheap: Language and political economy”, i: *Ethnologist*. 16, 2 (1989), 248-267
- Judith T. Irvine & Susan Gal, “Language ideology and linguistic differentiation”, i: *Regimes of language. Ideologies, politics, and identities*, red. av Paul V. Kroskrity. Santa Fe: School of American Research Press 2000. 35-83
- Adam Jaworski, “Language in the media: Authenticity and othering”, i: *Language in the media. Representations, identities, ideologies*, red. av Sally Johnson & Astrid Ensslin. London: Continuum 2007. 271-280
- Sally Johnson & Astrid Ensslin, “Language in the media: Theory and practice”, i: *Language in the media. Representations, identities, ideologies*, red. av Sally Johnson & Astrid Ensslin. London: Continuum 2007. 3-22
- Robin Tolmach Lakoff, *The language war*. Berkeley & Los Angeles: University of California Press 2000
- James R. Martin & Peter R.R. White, *The language of evaluation. Appraisal in English*. Houndmills, New York: Palgrave Macmillan 2005
- Tomaso Milani, “Language testing and citizenship: A language ideological debate in Sweden”, i: *Language in Society*. 37, (2008), 27-59
- Elinor Ochs & Bambi Schieffelin, “Language has a heart”, i: *Text*. 9, 1 (1989), 7-25
- Jan-Ola Östman, “Persuasion as implicit anchoring. The case of collocations”, i: *Persuasion across genres: A linguistic approach*, red. av Helena Halmari & Tuija Virtanen. Amsterdam: John Benjamins 2005. 183-212
- Michael Silverstein & Greg Urban, “The natural history of discourse”, i: *The natural history of discourse*, red. av Michael Silverstein & Greg Urban. Chicago: The University of Chicago Press 1996. 1-20

- Hilde Sollid, "Utforskning av nordnorske etnolekter i et faghistorisk lys", i: *Maal og Minne*. 2, (2009), 147-169
- John B. Thompson, *Ideology and modern culture. Critical social theory in the era of mass communication*. Cambridge: Polity Press 1990
- Teun A. Van Dijk, "Ideology and discourse analysis", i: *Journal of Political Ideologies*. 11, 2 (2006), 115-140
- Jef Verschueren, *Ideology in language use. Pragmatic guidelines for empirical research*. Cambridge: Cambridge University Press 2012
- Valentin N. Vološinov, *Marxism and the philosophy of language*. New York: Seminar Press 1973 [1929]
- Peter R.R. White & Elizabeth A. Thomson, "The news story as rhetoric: Linguistic approaches to the analysis of journalistic discourse", i: *Communicating conflict. Multilingual case studies of the news media*, red. av Elizabeth A. Thomson & Peter R.R. White. London: Continuum 2008
- Kathryn A. Woolard, "Language ideology as a field of inquiry", i: *Language ideologies: Practice and theory*, red. av Bambi Schieffelin, Kathryn A. Woolard & Paul V. Kroskrity. Oxford: Oxford University Press 1998. 3-47

English summary

This article presents a critical analysis of the discursive practices in the public debate on Sámi language in Tromsø. The conflict around the political plan of Tromsø municipality to join the administrative area for the Sámi language lasted for about one year and was largely carried out in the local newspapers, which had established themselves as an arena and broker in the conflict. The focus of this study is, on the one hand, on the role of the media in the debate and, on the other hand, on the socially constructed relations between Sámi and Norwegian language and social meanings, which get expressed in a highly ideological picture of language and local identity and form the ground for the language conflict.

The analytic strategy is twofold: as a first step, the study focuses on the reproduction of language ideologies in letters to the editor and readers' contributions to the local papers' discussion pages. The identification of the three semiotic processes of iconization (rhematization), fractal recursivity, and erasure reveals how the writers' expressions of opinion are anchored in a language ideology that connects Sámi language with certain social values and ignores a larger linguistic and cultural diversity in the town of Tromsø. As a second step, the analysis explores the journalistic treatment of the multitude of conflicting voices in the debate and critically sheds light on the construction of a journalistic voice. Although the journalists claim to construe a seemingly neutral ground for their reports (or independent comments), the analysis shows that journalists use the representation of various voices in their texts to construe a positioned, evaluating, and ideologically anchored journalistic voice. In face of the highly ideological character of the language debate in Tromsø, I argue that local journalism has failed in countering the ideological picture of language and society through information and independent journalism.